

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A.)
در رشته روابط بین الملل

عنوان:

**مطالعه تطبیقی استراتژی ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا
در مقابله با تروریسم بعد از ۱۱ سپتامبر**

استاد راهنما:

دکتر اردشیر سنایی

استاد مشاور:

دکتر علیرضا سنجابی

پژوهشگر:

سرور حشمتی

تیر ۱۳۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقديم

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب دانش‌آموخته مقطع کارشناسی ارشد به شماره دانشجویی در رشته‌ی
که در تاریخ از پایان نامه خود تحت عنوان با کسب نمره و درجه دفاع
نموده‌ام.

بدینوسیله متعهد میشوم:

۱- این پایان‌نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان‌نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه‌های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده‌ام.

۲- این پایان‌نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره‌برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان‌نامه را داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی‌ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ

دانشجوی کارشناسی ارشد از پایان نامه خود دفاع نموده و با
حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

نمره به

از پایان نامه خود دفاع نموده و با

دانشجوی کارشناسی ارشد

مورد تصویب قرار گرفت.

و با درجه

حروف

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه
۱۳	فصل اول: کلیات تحقیق
۱۴	۱-۲- طرح مسأله
۱۵	۲-۲- انگیزه و علل انتخاب موضوع
۱۵	۳-۲- هدف تحقیق
۱۵	۴-۲- سؤالات تحقیق
۱۶	۵-۲- فرضیه تحقیق
۱۶	۶-۲- متغیرها
۱۶	۷-۲- تعریف مفاهیم
۱۸	۸-۲- پیشینه و ادبیات تحقیق
۲۰	۹-۲- روش تحقیق
۲۱	۱۰-۲- روش گردآوری اطلاعات
۲۱	۱۱-۲- سازماندهی تحقیق
فصل دوم: چارچوب نظری تحقیق: نظریه واقع گرایی (واقع گرایی کلاسیک و نوواقع گرایی) و (چند جانبه گرایی و یکجانبه -	
۲۳	گرایی)
۲۴	۱-۳- واقع گرایی
۲۸	۲-۳- نو واقع گرایی
۳۱	۱-۲-۳- رئالیسم تهاجمی
۳۴	۳-۳- چند جانبه گرایی
۳۷	۱-۳-۳- محدودیتهای چندجانبه گرایی
۳۹	۲-۳-۳- رویکرد اتحادیه اروپا درباره چند جانبه گرایی

۳۹ مکتب فکری آلمانی ۱-۲-۳-۳
۴۰ مکتب فکری فرانسوی ۲-۲-۳-۳
۴۰ مکتب فکری بریتانیایی ۳-۲-۳-۳
۴۳ دیدگاه ایالات متحده آمریکا در رابطه با چندجانبه‌گرایی ۳-۳-۳
۴۵ یکجانبه‌گرایی ۴-۳
۴۷ دلایل حمایت و مخالفت دولتها از چندجانبه‌گرایی ۵-۳
۵۴ فصل سوم: تروریسم، ابعاد و تحولات آن قبل و بعد از ۱۱ سپتامبر ۵۴
۵۵ ۱-۴- مفهوم تروریسم و سیر تاریخی آن ۵۵
۵۷ ۲-۴- سازمان ملل و تروریسم ۵۷
۵۹ ۳-۴- مواضع دولتها نسبت به تروریسم ۵۹
۶۰ ۴-۴- ریشه‌های تروریسم ۶۰
۶۲ ۵-۴- شاخصه‌ها و اجزای مفهوم تروریسم ۶۲
۶۴ ۶-۴- انواع تروریسم ۶۴
۶۸ ۷-۴- تروریسم جدید ۶۸
۷۲ ۱-۷-۴- ویژگیهای تروریسم پس از ۱۱ سپتامبر ۷۲
۷۷ ۸-۴- یازدهم سپتامبر و تهدید نامتقارن ۷۷
۸۰ ۹-۴- یازدهم سپتامبر و شبکه القاعده ۸۰
۸۳ فصل چهارم: استراتژی ایالات متحده آمریکا در قبال تروریسم پس از ۱۱ سپتامبر ۸۳
۸۵ ۱-۵- پیشینه نومحافظه‌کاری ۸۵
۸۷ ۲-۵- اصول نومحافظه‌کاری ۸۷
۹۲ ۳-۵- چهره‌های تأثیرگذار نومحافظه‌کاران ۹۲
۹۲ ۴-۵- مؤسسات مطالعاتی نومحافظه‌کاران ۹۲
۹۲ ۵-۵- نشریات مهم نومحافظه‌کاران ۹۲

- ۶-۵- استراتژی امنیت ملی ایالات متحده آمریکا در دوران بوش پسر ۹۳
- ۷-۵- تهدیدات از دیدگاه ایالات متحده آمریکا پس از ۱۱ سپتامبر ۹۵
- ۵-۷-۱- دولتهای سرکش ۹۶
- ۵-۷-۲- تروریسم ۹۸
- ۵-۷-۳- سلاحهای کشتار جمعی ۱۰۰
- ۵-۸-۸- دکترین بوش ۱۰۴
- ۵-۸-۱- جنگ پیش دستانه ۱۰۴
- ۵-۸-۱-۱- شاخص های جنگ پیش دستانه ۱۰۹
- ۵-۹-۹- اقدامات ایالات متحده آمریکا در مبارزه با تروریسم ۱۱۴
- ۵-۹-۱- عرصه داخلی ۱۱۴
- ۵-۹-۲- عرصه بین‌المللی ۱۱۶
- ۵-۹-۲-۱- حمله ایالات متحده آمریکا به افغانستان ۱۱۶
- ۵-۹-۲-۲- حمله ایالات متحده آمریکا به عراق ۱۱۷
- فصل پنجم: استراتژی اتحادیه اروپا در قبال تروریسم پس از ۱۱ سپتامبر ۱۲۰
- ۶-۱- اتحادیه اروپا به سوی همگرایی ۱۲۱
- ۶-۲- سیاست خارجی و امنیتی مشترک اروپا ۱۲۵
- ۶-۳- تهدیدات از دیدگاه اتحادیه اروپا پس از ۱۱ سپتامبر ۱۳۰
- ۶-۳-۱- تروریسم ۱۳۰
- ۶-۳-۱-۱- واکنش اتحادیه اروپا به حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر ۱۳۰
- ۶-۳-۱-۲- پیشینه مبارزه با تروریسم در اتحادیه اروپا ۱۳۳
- ۶-۳-۱-۳- اتحادیه اروپا و مبارزه با تروریسم پس از ۱۱ سپتامبر ۱۳۴
- ۶-۳-۱-۴- استراتژی دفاعی اتحادیه اروپا در قبال تروریسم ۱۴۲
- ۶-۳-۱-۵- اقدامات اتحادیه اروپا در مقابله با تروریسم ۱۴۴

۱۴۶	۶-۳-۱-۶- موانع پیش روی اتحادیه اروپا در مبارزه با تروریسم
۱۴۹	۶-۳-۲- سلاحهای کشتار جمعی
۱۵۰	۶-۳-۲-۱- اقدامات اتحادیه اروپا در قبال سلاحهای کشتار جمعی
۱۵۲	۶-۴-۱- اتحادیه اروپا و بحران عراق
۱۶۱	۶-۴-۱- واکنش اتحادیه اروپا به جنگ پیش دستانه بوش
فصل ششم: مقایسه استراتژی ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا در مقابله با تروریسم پس از	
۱۶۸	۱۱ سپتامبر
۱۷۰	۷-۱- ریشه های اختلاف دیدگاه آمریکا و اتحادیه اروپا در قبال تروریسم
۱۷۵	۷-۲- تفاوت های استراتژی آمریکا و اتحادیه اروپا در مقابله با تروریسم
۱۸۰	۷-۳- نقاط اشتراک استراتژی آمریکا و اتحادیه اروپا در مقابله با تروریسم
۱۸۴	۷-۴-۱- دیدگاه و عملکرد آمریکا و اتحادیه اروپا در قبال ایران پیرامون تروریسم
۱۸۵	۷-۴-۱- مواضع ایالات متحده در قبال ایران
۱۸۶	۷-۴-۲- مواضع اتحادیه اروپا در قبال ایران
۱۸۸	۷-۴-۳- همگرایی دیدگاه های آمریکا و اتحادیه اروپا در قبال ایران
۱۹۰	۷-۴-۴- واگرایی دیدگاه های آمریکا و اتحادیه اروپا در قبال ایران
۱۹۸	نتیجه گیری
۲۰۵	منابع و مآخذ

مقدمه

در دوران جنگ سرد، مبارزه با تروریسم^۱ و سلاحهای کشتارجمعی^۲ تحت الشعاع رقابت بین شرق و غرب و از اهداف ثانویه ایالات متحده آمریکا محسوب می‌گردید. پس از پایان جنگ سرد، ایالات متحده آمریکا بعنوان تنها ابرقدرت جهان، مسئولیت تعیین قاعده بازی را در نظام بین‌المللی به عهده گرفت با به قدرت رسیدن نو محافظه کاران در آمریکا و متعاقب حمله تروریستی به برجهای سازمان تجارت جهانی در ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱، مسایل امنیتی در دستور کار بین‌المللی قرار گرفت. از آنجائیکه پس از محو کمونیسم، دستگاه سیاست‌خارجی ایالات متحده آمریکا با بحران هویتی ناشی از فروپاشی نظام دوقطبی دست به گریبان بود و رهبران آمریکا دستور کار بین‌المللی جایگزینی در اختیار نداشتند تا بتوانند از طریق آن رهبری تحولات را در جهان به دست بگیرند، در این شرایط واقعه ۱۱ سپتامبر این فرصت را برای دولتمردان ایالات متحده آمریکا فراهم آورد تا بتوانند دستور کار جدید خود را به موقع به اجرا گذارند. در این راستا مبارزه با تروریسم و جلوگیری از گسترش سلاحهای کشتارجمعی به عنوان دو عنصر اصلی استراتژی امنیت ملی ایالات متحده آمریکا لحاظ گردید و دکتترین حمله پیش‌دستانه نیز برای مقابله با تروریستها اتخاذ گردید.

لذا تحت لوای مبارزه با تروریسم، دولت جرج دبلیو بوش توانست با شکل‌گیری ائتلافهای داوطلبانه به افغانستان حمله کند. سپس در مارس ۲۰۰۳ به بهانه مبارزه با سلاحهای کشتارجمعی به عراق حمله کرد، این امر با بی‌توجهی به سازمان ملل متحد و کشورهای اروپایی به ویژه فرانسه و آلمان که مخالف حمله نظامی به عراق بودند و مانع از آن شدند تا آمریکا پیش‌نویس حمله به عراق را در شورای امنیت به تصویب برساند، صورت پذیرفت. رهبران آمریکا در واکنش به این مسأله از اروپای پیر و جوان سخن راندند، بدین ترتیب شکافی در اتحاد آتلانتیکی پدید آمد.

۱ . Terrorism

۲ . Mass destruction

درواقع آمریکا با تغییر اولویت‌های سیاست خارجی خود، روند یک‌جانبه‌گرایی^۱ را در پیش گرفت و از پذیرش هرگونه محدودیت سیاسی در اقدامات خارجی خود امتناع ورزیده و هرگاه که قوانین، هنجارها و محدودیت‌های بین‌المللی با منافع و اهدافش منطبق نبود آنها را نادیده گرفت. چنانچه این امر در مبارزه علیه تروریسم، و بحران عراق کاملاً مشهود بوده است. در حالی که در زمینه نحوه برخورد با معضل تروریسم، اروپایی‌ها، تروریسم را یک معضل سیاسی جهانی دانسته و بر استراتژی‌های غیرنظامی تأکید می‌کنند و خواهان نظام چندقطبی با نقش فزاینده سازمان ملل متحد هستند، اما آمریکایی‌ها راه‌حل را اساساً در اتخاذ اقدامات نظامی جهت نابودکردن این شبکه‌ها می‌بینند و قائل به نظام تک قطبی مبتنی بر یک‌جانبه‌گرایی به منظور استقرار نظام هژمونیک خود می‌باشند. چنین رویکردی سبب گردید که اتحادیه اروپا^۲ در پی تقویت نهادهای امنیتی-دفاعی خود برآید.

علیرغم اختلاف در روش‌های موجود میان اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا در مبارزه با تروریسم بعد از ۱۱ سپتامبر، طرفین دارای استراتژی‌های مشترکی هستند. عبارت دیگر تحولات نظام بین‌الملل بعد از ۱۱ سپتامبر، موجب همکاری استراتژیکی و تعارض تاکتیکی در روابط فرا آتلانتیک گردید. این پژوهش که به روش مقایسه‌ای انجام گرفته است، به بررسی استراتژی‌های ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا در خصوص مبارزه با تروریسم بین‌الملل پس از ۱۱ سپتامبر می‌پردازد و مهمترین هدف آن شناخت نکات اشتراک و افتراق استراتژی‌های اتخاذ شده از سوی این دو بازیگر مهم عرصه روابط بین‌الملل است.

۱ . Unilateralism

۲ . European Union

فصل اول:

کلیات تحقیق

۲-۱. طرح مسأله:

مقوله تروریسم در عصر حاضر یکی از مهمترین دستور کارهای امنیتی شده است، چرا که پس از پایان جنگ سرد و نظام دوقطبی، به یک مسأله جهانی تبدیل شده و در بستر پدیده جهانی شدن از تأثیر فوق العاده بر نظام بین المللی برخوردار می باشد. لیکن رویداد ۱۱ سپتامبر به عنوان تأثیرگذارترین حادثه تروریستی، نقطه عطفی در روابط بین الملل محسوب می شود، چرا که باعث تغییر محیط امنیتی بازیگران و قواعد بازی گشته است. تروریسم بعد از ۱۱ سپتامبر خود به عاملی در جهت شکل دهی به سیاست خارجی برخی کشورها تبدیل شده است و در عرصه سیاست بین الملل هر کشور بر اساس ارزشها و هنجارهای مدنظر خود به مقابله با تهدیدات نامتقارن و تروریسم می پردازد و استراتژی خاصی را اتخاذ می نماید.

در همین راستا در ایالات متحده آمریکا پس از ۱۱ سپتامبر دکترین «جنگ علیه تروریسم»^۱ و مبارزه با تسلیحات کشتار جمعی» توسط نومحافظه کاران تدوین گردید. اتحادیه اروپا هم راهبرد مقابله با تسلیحات کشتار جمعی را به تصویب سران اتحادیه رساند. این امر سبب شد تا قدرتهای بزرگ به ائتلاف ضد تروریسم بپیوندند. ولی بعد از ۱۱ سپتامبر سیاست خارجی آمریکا به سمت یکجانبه گرایی گرایش یافت و به بهانه مبارزه با تروریسم، به افغانستان به همراه متحدین خود حمله کرد و رژیم طالبان را نابود کرد و سپس به بهانه وجود سلاحهای کشتار جمعی بدون همراهی و مشارکت کشورهای اتحادیه اروپا به ویژه فرانسه و آلمان و با بی اعتنائی به سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۳ به عراق حمله کرد و این مسأله مهمترین شکاف را در روابط فرا آتلانتیکی اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا بوجود آورد.

در واقع آمریکا و اتحادیه اروپا در جریان جنگ سرد و بعد از آن به دلیل ارزش و منافع مشترک مقابله بانفوذ کمونیسم، به عنوان متحد دائمی و استراتژیک یکدیگر مطرح بودند، اما پس از ۱۱ سپتامبر آمریکا با کنار گذاشتن سیستم بازدارندگی متقابل دوران جنگ سرد، یک سیستم نظامی، امنیتی و تهاجمی را برای حفظ امنیت خود طراحی کرد و در این راستا نگرشهای همکاری جویانه کنار گذاشته شده و حتی به متحدان دیرین نیز توجه نشد، که اوج این مسأله در جنگ عراق نمود پیدا کرد.

۱. War on Terrorism

اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا در عرصه مسائلی چون اشاعه دموکراسی و حقوق بشر^۱ در جهت پیشبرد ارزشهای مشترک و مقابله با تروریسم اشتراک نظر دارند. اما به رغم این اشتراک نظر، دو طرف در زمینه روشهای اعمال سیاستها و تاکتیکهای وصول به اهداف استراتژیک اختلاف نظر دارند. این پژوهش قصد آن دارد تا سیاستهای ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا را در قبال برخورد با مسأله تروریسم پس از حادثه ۱۱ سپتامبر مقایسه نموده، نقاط اشتراک و افتراق آنها را بررسی نماید.

۲-۲. انگیزه و علل انتخاب موضوع:

انتخاب این عنوان پژوهش به علاقه نگارنده برمی گردد. از آنجایی که روابط بین قدرتهای بزرگ، تأثیرات عمیقی بر تعاملات و کنشهای بین المللی برجای می گذارد، لذا مطالعه استراتژیهای اتخاذ شده از سوی ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا به ما در فهم چرایی و چگونگی رفتار واحدها در سیاست بین الملل کمک خواهد کرد.

۲-۳. هدف تحقیق:

هدف از انجام پژوهش حاضر، پی بردن به علل و ریشه های رفتار و استراتژی های متفاوت اتخاذ شده از سوی ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا به عنوان دو بازیگر مهم و تأثیرگذار در عرصه روابط بین الملل است. تا از این رهگذر به شناخت بهتر وقایع و رخدادها در سطح جهانی نائل آییم.

۲-۴. سؤالات تحقیق:

سؤال اصلی این پژوهش عبارت است از اینکه:
چه تشابه و تفاوتی میان استراتژی اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا برای مقابله با تروریسم وجود دارد؟
در کنار سؤال اصلی فوق، این پژوهش پاسخ به سؤالات فرعی زیر را نیز دنبال می کند:

- ویژگیهای تروریسم جدید پس از حادثه تروریستی ۱۱ سپتامبر چیست؟

۱. Human rights

- نقش نو محافظه‌کاران در سیاست خارجی ایالات متحده و تأثیر آن در مبارزه با تروریسم پس

از ۱۱ سپتامبر چیست؟

۲-۵. فرضیه:

فرضیه این پژوهش عبارت است از اینکه:

وجه اصلی تفاوت استراتژی اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا در قبال تروریسم چند جانبه‌گرایی و تعامل‌گرایی اتحادیه اروپا و یکجانبه‌گرایی و سیاست تهاجمی آمریکاست.

۲-۶. متغیرها:

متغیرهای این تحقیق عبارتند از:

۲-۷. تعریف مفاهیم:

۲-۷-۱. ایالات متحده آمریکا:

کشوری در آمریکای شمالی و به پایتختی شهر واشنگتن دی‌سی است. از لحاظ نژاد و گوناگونی مردم، متنوع‌ترین کشور جهان شناخته می‌شود. نظام حکومتی آمریکا در چارچوب قانون اساسی و بر اساس سیستم جمهوری فدرال بنیان نهاده شده است. این کشور در سال ۱۷۷۶ میلادی در پی اعلام استقلال و اتحاد ۱۳ مستعمره سابق بریتانیا شکل گرفت. ایالات متحده آمریکا پس از جنگ جهانی اول و دوم، قدرت اثرگذاری خود را گسترش داد و پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و از بین رفتن نظام دوقطبی، به عنوان یک ابرقدرت منحصر به فرد در صحنه نظام بین‌الملل ظاهر گشت.

۲-۷-۲. اتحادیه اروپا:

بزرگترین و باسابقه‌ترین نمونه همگرایی منطقه‌ای است. شش کشور فرانسه، آلمان، بلژیک، ایتالیا، هلند و لوگزامبورگ در سال ۱۹۵۱ با امضای پیمانی در پاریس، «جامعه ذغال سنگ و فولاد اروپا» را بنیان نهادند که نخستین جلوه وحدت اروپا بود. در سال ۱۹۹۲ و با امضای قرارداد ماستریخت زمینه‌های وحدت اروپا در ابعاد سیاسی و امنیتی فراهم شد و اتحادیه اروپا جای‌گزین جامعه اروپا شد. امروزه اتحادیه اروپا متشکل از ۲۷ عضو علاوه بر نقش اولیه اقتصادی، جایگاه ویژه‌ای در مقوله‌های سیاسی و امنیتی جامعه جهانی ایفا می‌کند. (نقیب‌زاده، ۱۳۸۲، ۶-۷)

۲-۷-۳. استراتژی:

لیدل هارت، استراتژیست انگلیسی، استراتژی را چنین تعریف می‌کند: "استراتژی عبارت است از هنر توزیع و اعمال ابزار نظامی برای تحقق اهداف سیاسی، یعنی به‌کاربردن مجموع عملیات نظامی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی به‌منظور کوبیدن دشمن با حداکثر قدرت و شکست آن. (سنجابی، ۱۳۸۰، ۱۴)

۲-۷-۴. تروریسم:

تعاریف متفاوتی در واژه‌نامه‌های سیاسی در مورد تروریسم ارائه شده است. نگرش سنتی نسبت به موضوع تروریسم مربوط به دوران جنگ سرد می‌باشد، در این مقطع زمانی نیروهایی که فراتر از ساختهای سیاسی و رسمی کشورها برای تأمین اهداف خود به‌کنش خشونت‌آمیز مبادرت می‌ورزیدند در زمره گروه‌های تروریستی قرار می‌گرفتند. تعریف یادشده در دوران بعد از جنگ سرد تغییر پیدا کرد، در دوران جدید گروه‌هایی که دارای اهداف ایدئولوژیک بوده و همچنین اهدافی را در قالب رویکرد و جهت‌گیریهای سیاسی رادیکال مورد استفاده قرار می‌دهند به‌عنوان مجموعه‌های تروریستی تعریف می‌شوند. (در دریان و دیگران، ۱۳۸۲، ۴۱)

در کل تروریسم عبارت است از شکلی از اقدامات خشونت بار غیردولتی که علیه غیرنظامیان با اهداف و انگیزه‌های سیاسی، ایدئولوژیک و اقتصادی صورت می‌گیرد.

۲-۷-۵. چندجانبه‌گرایی^۱:

سیاستی است که بر حصول و پیشبرد منافع مجموعه‌ای از بازیگران با تکیه بر منابع تمامی آنها در نظام بین‌الملل تأکید می‌کند. (رئوف، ۱۳۸۷، ۶۰)

۲-۷-۶. یکجانبه‌گرایی^۲:

این اصطلاح به معنی سیاست اتکا به خود در جهت تأمین اهداف سیاست خارجی می‌باشد. این سیاست مستلزم قدرت زیاد، نادیده گرفتن سایر قدرتها و عبور از نهادها و سازمانهای بین‌المللی و ارکان آنها می‌باشد که در دوره زمانی عصر حاضر آمریکا به این واژه معنا و مفهوم بخشیده است. (رئوف، همان، ۶۱)

۲-۷-۷. حمله‌های تروریستی ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱:

اصطلاحی که اشاره به رویداد تروریستی حمله به برج‌های دوقلو مرکز تجارت جهانی در نیویورک دارد که نزدیک به ۳ هزار نفر کشته برجای گذاشت. این حادثه نشان دهنده آسیب‌پذیری و همینطور توانایی آمریکا می‌باشد. ۱۱ سپتامبر نقطه عطفی در تحولات نظام قدرت جهانی تلقی می‌گردد که شرایط و بستر لازم را برای آمریکا جهت حمله به افغانستان در سال ۲۰۰۱ و متعاقباً حمله به عراق در سال ۲۰۰۳ برای مبارزه با تروریسم فراهم نمود. (قوام، ۱۳۸۰، ۹۹۸)

۲-۸. پیشینه و ادبیات تحقیق:

تاکنون کتابها و مقالات زیادی در مورد تروریسم و واکنش ایالات متحده و اتحادیه اروپا از منظر روابط بین‌الملل به رشته تحریر درآمده است که در ذیل به شماری از آنها اشاره خواهیم کرد:

۲-۸-۱. کتاب پاشنه آشیل آمریکا

کتاب فوق به بررسی تهدیدات تروریستی و دستیابی تروریستها به سلاحهای کشتارجمعی پرداخته است و آنها را پاشنه آشیل امنیت و منافع ملی آمریکا دانسته که سبب شده آمریکا علیرغم دارا بودن

۱ . Multilateralism

۲ . Unilateralism

قوی‌ترین و غنی‌ترین توان نظامی دنیا، دچار چنان آسیب‌پذیری شدیدی شود، که در تاریخ آمریکا سابقه نداشته است. در این پژوهش از مطالب مطرح شده در این اثر استفاده خواهد شد. البته کتاب مذکور فقط به مسائل مربوط به ایالات متحده پرداخته است حال آنکه در پژوهش حاضر وضعیت و نحوه برخورد اتحادیه اروپا در قبال تهدیدهای مطرح شده، هم مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۲-۸-۲. کتاب آمریکا پس از ۱۱ سپتامبر

این کتاب به بررسی سیاست داخلی و خارجی و همچنین ویراستاری مقالاتی در باب تروریسم اسلام-گرای سیاسی (القاعده)، رویداد ۱۱ سپتامبر و واکنش ایالات متحده به آن و به ویژه خلاصه اجرایی گزارش نهایی کمیسیون ۱۱ سپتامبر پرداخته است.

۲-۸-۳. کتاب آمریکا (۱)

این کتاب از سری کتب منتشر شده توسط مؤسسه ابرار معاصر تهران است، که ویژه دکترین امنیت ملی بوش در خاورمیانه و دربرگیرنده ۹ مقاله است. لازم به ذکر است که برخی مقالات آن در برگیرنده مسأله یکجانبه‌گرایی است که از سوی دستگاه سیاست خارجی آمریکا در صحنه روابط بین‌الملل به مرحله اجرا در آمده است و از این حیث برای استفاده در این پژوهش مفید می‌باشد.

۲-۸-۴. کتاب تروریسم شناسی

تألیف علی عبدالله خانی و در ۸ فصل تدوین شده است و دربرگیرنده مطالبی پیرامون تبارشناسی، ابعاد، انواع تروریسم، نظرات علمای سیاست، دیدگاه‌های اهل سنت و شیعه به تروریسم و بررسی پدیده تروریسم از زوایای اقتصادی و روانی و مذهبی است. در حالیکه پژوهش حاضر به تحولات ایجاد شده در پدیده تروریسم بعد از حادثه تروریستی ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ نیز می‌پردازد.

۲-۸-۵. کتاب تنها ابرقدرت (هژمون آمریکا در قرن ۲۱)

ایکنبری در این کتاب به بررسی هژمونی آمریکا، ریشه این برتری و پاسخ به این سؤال که چگونه پس از فروپاشی نظام دوقطبی، ایالات متحده به عنوان تنها ابرقدرت باقی مانده است می‌پردازد و به

مشکلات و مخاطراتی که توسعه قدرت نظامی آمریکا در آینده ممکن است برایش ایجاد نماید اشاره دارد.

۲-۸-۶. کتاب آمریکا (۴)

این کتاب یکی دیگر از کتابهای منتشر شده توسط مؤسسه ابرار معاصر تهران مشتمل بر ۱۰ مقاله و ویژه نومحافظه کاران در آمریکاست که به موضوعاتی چون تبارشناسی و معرفی افراد شاخص این گروه، بررسی دیدگاههای آنان در زمینه دموکراسی، تروریسم، بررسی نتایج انتخابات ریاست جمهوری آمریکا در سال ۲۰۰۰ اختصاص یافته است که نشانگر دورانی بود که در آن پدیده‌ای به عنوان نومحافظه کاری در صحنه ایالات متحده فرصت و مجال حضور یافت و آنچه نومحافظه کاران را از لایه‌های زیرین سیاست‌گذاری آمریکا به سطح آورد، دو حادثه پایان جنگ سرد و همچنین واقعه ۱۱ سپتامبر بوده است و در این پژوهش از مطالب این کتاب بهره گرفته شده است.

۲-۸-۷. کتاب ۱۱ سپتامبر و حمله به عراق

این کتاب با یک دیدی انتقادی به تحلیل واکنش کشورهای اروپایی و آمریکایی در مبارزه با تروریسم بین‌الملل و تأثیر این نوع واکنشها در روابط متقابل طرفین پرداخته است. تحلیل نوام چامسکی از نقاط توافق و تعاملات و همچنین افتراقات اتحادیه اروپا و آمریکا در مبارزه با تروریسم و بنیادگرایی از مهمترین بخش‌های کتاب حاضر است که مرتبط با موضوع پژوهش حاضر است.

۲-۸-۸. کتاب اروپا (۴)

این کتاب در برگیرنده ۸ مقاله پژوهشی است. این کتاب ویژه روابط اروپا و آمریکاست و در آن روابط فرا-آتلانتیکی، سیاست خارجی آمریکا با اروپا پس از ۱۱ سپتامبر و دیدگاههای دو طرف نسبت به مسایل بین‌المللی را به بحث گذاشته است. در واقع این کتاب به دنبال این است که به نقاط اشتراک و افتراق آمریکا و اتحادیه اروپا، یا به تعبیر بهتر میزان روند همگرایی یا واگرایی موجود در مناسبات فرا آتلانتیکی آمریکا-اروپا بپردازد. در حالی که این پژوهش در سطحی وسیعتر و جامعتر به این مسایل پرداخته و آنها را پوشش می‌دهد.

۲-۸-۹. کتاب بهشت و قدرت: آمریکا و اروپا در نظام نوین جهانی

رابرت کیگان در این کتاب با اشاره به بحران موجود در روابط فرا آتلانتیکی که در جریان بحران عراق به اوج خود رسید، بیان می‌دارد که زمان آن رسیده است که دیگر وانمود نکنیم که آمریکا و اروپا دارای اندیشه‌های مشترک درخصوص جهان می‌باشند. این کتاب درخصوص پی‌بردن به دلایل و ریشه‌های اتخاذ استراتژی یکجانبه‌گرایی و چند جانبه‌گرایی از سوی ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا است که جهت استفاده در این پژوهش مفید می‌باشد ولی تمام زوایای موضوع مطرح شده در این پژوهش را پوشش نمی‌دهد.

۲-۸-۱۰. کتاب اروپا (۱۰) (ویژه رویکردهای امنیتی اتحادیه اروپا)

این کتاب به این مسأله می‌پردازد که تا پیش از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، رویکرد امنیتی اروپا تابعی از رویکرد امنیتی ایالات متحده آمریکا محسوب می‌گردید، چرا که منافع مشترک بازیگران و ایدئولوژی لیبرالیسم غربی بواسطه گسترش نفوذ کمونیسم تهدید می‌گردید اما به دنبال فروریختن پرده آهنین رویکرد امنیت بین‌المللی اتحادیه اروپا با انعقاد پیمان ماستریخت متحول گردید. ضمناً کتاب حاضر درصدد بوده است تا با ارائه مقالاتی چند، نگرش و سیاستهای امنیتی اروپایی را در حوزه‌های مختلف به خوانندگان منعکس نماید.

۲-۹. روش تحقیق:

روش این پژوهش، روش توصیفی - تحلیلی - تاریخی است.

۲-۱۰. روش گردآوری اطلاعات:

روش گردآوری اطلاعات در این پژوهش روش کتابخانه‌ای و استفاده از منابع اینترنتی است.

۲-۱۱. سازماندهی تحقیق:

پژوهش حاضر در یک مقدمه و شش فصل تنظیم گردیده است. فصل اول دربرگیرنده کلیات طرح تحقیق می‌باشد.